Sámediggi
Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

+ 47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

DIN ČUJ./ DERES REF:
24/2571

BEAIVI / DATO:
10.12.2024

MIN ČUJ / VÅR REF:
24/6448-2

ÁŠŠEMEANNUDEADJI / SAKSBEHANDLER:
Marit Anne J. Bongo

Sortland kommune
Postboks 117
8401 SORTLAND

Høringsuttalelse til forslag til planstrategi 2024-2027 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 - Sortland kommune

Viser til deres brev 29.10.24.

Sametingets rolle i planleggingen

Sametinget har ansvar for å påse at samiske interesser blir vurdert ut ifra et helhetlig perspektiv ved planlegging etter LOV-2008-06-27-71, Lov om planlegging og byggesaksbehandling (Plan-og bygningsloven). Et viktig hensyn som skal ivaretas i planlegging etter loven er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutvikling og samfunnsliv (jf. 3-1). Denne bestemmelsen utfyller lovens formålsparagraf, og er derfor også av betydning ved tolkning av lovens øvrige bestemmelser.

Sametinget har ansvar for å veilede kommuner, fylkeskommuner og andre i planleggingen etter plan- og bygningsloven, når den berører saker av betydning for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. For å kunne ivareta sine lovpålagte oppgaver på en forutsigbar måte, har Sametinget utarbeidet en planveileder. Planveilederen konkretiserer hensyn som bør og må tas i planleggingen for å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv og er relevant i forbindelse med kommunal planlegging.

Sametinget anmoder kommuner om å ta hjelp av Sametingets planveideler også ved utarbeidelse av den kommunale planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel. Planveilederen kan lastes ned fra Sametingets nettsider her: https://sametinget.no/areal-klima-og-miljo/sametingets-planveileder/

Innspill til planstrategien, samfunnsdelen og kunnskapsgrunnlaget

Sortland kommune er en del av det historiske tradisjonelle samiske bosettingsområdet. Sortland kommune har utarbeidet et bredt kunnskapsgrunnlag, men vi kan ikke se at den inneholder samiske forhold og heller ikke reindrift er nevnt her. Sortland har samisk befolkning, nærhet til en samisk møteplass som Várdobáiki og det er reindrift innenfor kommunen.

Kunnskapsgrunnlaget gir kommunen anledning til å kartlegge temaer som omhandler den samiske befolkningen, samiske næringer, samiske barn, samisk opplæring og helsetilbud for samisk befolkning i kommunen. Disse temaene bør i alle fall være vurdert i kunnskapsgrunnlaget, selv om dette er noe som i enkelte saksområder inngår i det ordinære tjenestetilbudet til kommunen.

- Kunnskapsgrunnlaget bør kartlegge og oppdatere utviklingstrekk og utfordringer blant den samiske befolkningen i kommunen
- kartlegge og oppdatere utviklingstrekk og utfordringer for samiske næringer i kommunen som reindrift, fjordfiske, jordbruk og utmarksnæringer
- gjøre en vurdering av status, muligheter og utfordringer i forhold til samisk språk og kultur i barnehage og skole
- undersøke om det finnes behov i befolkningen for tiltak som kan bidra til å ivareta og styrke den samiske identiteten hos barn, voksne og eldre
- ta i bruk samisk tradisjonell kunnskap, lokale kunnskap og forståelser på lik linje med forskningsbasert kunnskap
- vurdere om der er behov for å utrede folkehelseutfordringer blant den samiske befolkningen

Vi anmoder kommunen om å oppdatere kunnskapsgrunnlaget, planstrategien og samfunnsdelplanen med disse temaene.

Opplæring

For Sametinget vil det være viktig at retten til opplæring i samisk blir tatt hensyn til i kommunale planer. Sametinget håper derfor at kommunen vil oppdatere følgende i kunnskapsgrunnlaget

- kartlegging av behov for samisk opplæring både i skole og barnehage
- det bør komme fram hvordan foreldrene får informasjon om rett til opplæring i og på samisk
- hvis kommunen har samisktilbud i barnehagen bør det videreføres i skolen, og dermed sikre en overgang fra barnehage til skole

Samisk språk

Sametinget har som mål at samisk språk styrkes og at språket blir en naturlig del av den norske offentligheten. Vi ønsker at det samiske språket tas i bruk i flere sammenhenger på alle plan i samfunnet. Språket er en viktig kulturbærer og identitetsmarkør, og stedsnavn er verdifulle fragmenter av samisk språkarv. Det kulturelle mangfold som framstilles i samiske stedsnavn må komme til syne i alle samiske områder. I følge LOV-1990-05-18-11, Lov om stadnamn (Stadnamnlova) § 9 andre ledd skal "*Samiske og kvenske stadnamn som blir nytta blant folk som bur fast på eller har næringsmessig tilknyting til staden, skal til vanleg brukast av det offentlege t.d. på kart, skilt, i register saman med eventuelt norsk namn*." Sametinget er fagorgan i arbeidet med stedsnavn i henhold til Stadnamnlova.

Sametinget forventer at Sortland kommune innlemmer samiske stedsnavn som en naturlig del av sitt planverk.

Samiske kulturminner

Innenfor Sortland kommunes grenser finnes det også samiske kulturminner. Vi ser at kommunen har begynt arbeidet med å revidere kulturminneplanen og sendt planprogrammet på høring. Registreringene av samiske kulturminner er fortsatt mangelfulle, noe som gjør at det i store områder ikke er gjort noen dokumentasjon av samiske kulturminner. Derfor utgjør de kjente kulturminnene sannsynligvis kun en liten brøkdel av den totale kulturminnebestanden. Vi anser at det er potensiale for nye funn av hittil ukjente automatisk fredete samiske kulturminner i kommunen. Avslutningsvis vil vi minne om at alle samiske kulturminner fra år 1917 eller eldre er automatisk freda ifølge LOV1978-06-09 nr. 50: Lov om kulturminner (Kulturminneloven) § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være bygninger, hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg 3 brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver og gravplasser, hellige fjell og offerplasser eller steder det knytter seg sagn eller tradisjoner til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det må understrekes at dette ikke er en uttømmende oversikt, da den samiske kulturen er meget variert og mangfoldig.

Vi gjør også oppmerksom på at denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune –Kulturminner i Nordland.

Dearvuođaiguin / Med vennlig hilsen

Andreas Stångberg
juogushoavda / seksjonssjef

Marit Anne J. Bongo
ráđđeaddi / rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur. /

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga.

Hovedmottaker:

Sortland kommune	Postboks 117	8401	SORTLAND

Kopiija / Kopi til:

Nordland fylkeskommune	8048	BODØ